

24.12.3034 32. helluntain jälkeisen viikon tiistai, Kristuksen syntymän juhlan aatto

Liturgiassa luetaan Kristuksen syntymän aatolle kuuluvat tekstit. Lisäksi käyn läpi vuoroluvun mukaiset tekstit.

Vuoroluvun mukainen epistola

”Veljeni, kovien monien teistä ei pidä ryhtyä opettajiksi, sillä te tiedätte, että meidät opettajat tullaan tuomitsemaan muita ankarammin. Kaikkihan me hairahdumme monin tavoin. Täydellinen on se, joka ei hairahdu puheissaan: hän kykenee hallitsemaan koko ruumiinsa. Jos panemme suitset hevosen suuhun, me saamme sen tottelemaan itseämme ja voimme ohjata koko hevosta. Entä laivat: vaikka ne ovat isoja ja rajut tuulet heittelevät niitä, pienen pieni peräsin ohjaa laivan minne peränpitäjä haluaa. Samoin kieli on pieni jäsen, mutta se voi kerskua suurilla asioilla. Pieni tuli sytyttää palamaan suuren metsän! Ja kielikin on tuli; meidän jäsentemme joukossa se on vääryyden maailma. Se saastuttaa koko ruumiin ja sytyttää tuleen elämän pyörän, itse liekehtien helvetin tulta. Kaikki eläimet voi ihminen kesyttää ja onkin kesyttänyt, nelijalkaiset, linnut, matelijat ja meren eläimet, mutta kieltä ei yksikään ihminen pysty kesyttämään. Se on hillitön ja paha, täynnä tappavaa myrkyä. Kielellä me ylistämme Herraa ja Isää, ja sillä me myös kiroamme ihmisiä, Jumalan kuvaksi luotuja. Kiitos ja kirous lähtevät samasta suusta. Tämä ei käy veljeni!” (Jaak. 3: 1 – 10)

Varhaisen kirkon tärkeisiin ja arvostettuihin tehtäviin kuului opettaminen (Ap.t. 13: 1; 1. Kor. 12: 28; Ef. 4: 11). Jaakob piti itseään opettajana. Tehtävään pyrkivillä saattoi kuitenkin olla väärä motiivi. Jaakob varoittaessaan tästä asiasta heijastaa Jeesuksen opetusta (Matt. 5: 19; 23: 7 – 8).

Opettaminen tapahtuu puheen kautta. Nyt Jaakob kiinnittää huomion puheen tuottamisessa tarvittavaan asiaan, ihmisen kieleen. ”Kaikkihan me hairahdumme monin tavoin. Täydellinen on se, joka ei hairahdu puheissaan.” Tämän asian Vanha testamentti oli todennut useita kertoja (Saarn. 7: 20; Siir. 19: 16; 1. Joh. 1: 8, 10; 2. Esra 8: 35). Vanhan testamentin viisaukirjallisuus käsittelee usein oikeaa ja väärää puhetta (Sananl. 15: 1 – 4, 7, 23, 26, 28; Siir. 5: 11 – 6: 1; 28: 13 – 26 ja Qumranin tekstit). Täydellisellä tarkoitetaan ihmistä, joka toimii kritillisen perinteen mukaisesti (Matt. 5: 48; 19: 21, Kol. 1: 28).

Jaakob vertaa pientä kieltä hevosen suitsiin ja laivan peräsimeen. Vaikka ne ovat pieniä, niillä voi ohjata isoa eläintä tai isoa laivaa. Sitten hän osoittaa, miten pienellä kielellä voi saada aikaan suuria vahinkoja. Hellenistisestä kirjallisuudesta löytyy vastaavantapaisia lauseita. Jaakob siirtyy

hellenistisestä perinteestä nopeasti juutalaiseen kertoen, että kieli voi liekehtiä helvetin tulta. Helvetti eli Hinnomin laakso toimi pakanajumalien palvontapaikkana ja myös Jerusalemin kaatopaikkana.

Jakeessa seitsemän mainitaan neljä eri eläinten ryhmää: nelijalkaiset, linnut, matelijat ja meren eläimet. Ne esitetään samassa järjestyksessä Vanhassa testamentissa (1. Moos. 9: 2; 5. Moos. 4: 17 – 18; 1. Kun. 5: 13).

”Kielellä me ylistämme Herraa ja Isää.” Juutalaisessa perinteessä aina mainittaessa Jumala, liitetään siihen ”ylistetty olkoon Hän”. Sama asia on myös jumalanpalvelusperinteessä. ”Jumalan kuvaksi luotu” löytyy myös Vanhasta testamentista (1. Moos. 1: 26; 9: 6; Siir. 17: 3; Viis. 2: 23). Kehotus siunaamiseen löytyy Uudesta testamentista (Luuk. 6: 28; Room. 12: 14; 1. Piet. 3: 9).

Vuoroluvun mukainen evankeliumi

”Niin Jeesus saapui Jerusalemiin. Hän meni temppeliin ja katseli siellä kaikkea, mutta koska oli jo myöhä, hän lähti kahdentoista opetuslapsensa kanssa Betaniaan. Kun he seuraavana päivänä lähtivät Betaniasta, Jeesuksen tuli nälkä. Hän näki jonkin matkan päässä viikunapuun, joka oli lehdessä, ja meni katsomaan, löytyisikö siitä jotakin. Puun luo tultuaan hän ei kuitenkaan löytänyt muuta kuin lehtiä, sillä vielä ei ollut viikunoiden aika. Silloin Jeesus sanoi puulle: ”Älköön kukaan enää ikinä syökö sinun hedelmääsi!” Hänen opetuslapsensa kuulivat tämän. He tulivat Jerusalemiin, ja Jeesus meni temppeliin ja alkoi ajaa myyjiä ja ostajia sieltä ulos. Hän kaatoi rahanvaihtajien pöydät ja kyyhkysenmyyjien jakkarat eikä antanut kenenkään kulkea tavaraa kantaen temppelialueen kautta. Hän opetti ihmisiä näin: ”Eikö ole kirjoitettu: ”Minun huoneeni on oleva kaikille kansoille rukouksen huone”? Mutta te olette tehneet siitä rosvojen luolan.” Ylipapit ja lainopettajat kuulivat tämän ja miettivät, miten saisivat Jeesuksen raivatuksi pois tieltä. He pelkäsivät häntä, koska hänen opetuksensa oli tehnyt ihmisiin voimakkaan vaikutuksen. Illan tultua Jeesus ja opetuslapset lähtivät kaupungin ulkopuolelle. Kun he varhain aamulla kulkivat viikunapuun ohi, he näkivät sen kuivettuneen juuriaan myöten. Silloin Pietari muisti, mitä oli tapahtunut, ja sanoi Jeesukselle: ”Rabbi, katso! Puu, jonka kiroitit, on kuivettunut.” Jeesus sanoi heille: ”Uskokaa Jumalaan. Totisesti: jos joku sanoo tälle vuorelle: ”Nouse paikaltasi ja paiskaudu mereen!”, se myös tapahtuu, jos hän ei sydämessään epäile vaan usko, että niin käy kuin hän sanoo.” (Mark. 11: 11 – 23)

Vastaavaa tekstiä löytyy myös Matteukselta (Matt. 21: 18 – 19, 21: 12 – 17, 21: 20 – 22, 17: 20) ja Luukkaalta (Luuk. 13: 6, 19: 45 – 48, 17: 6) sekä Johannekselta (Joh. 2: 13 – 17). Kuten ilmoitetuista

raamatunkohdista käy ilmi, evankelistat ovat käyttäneet tietojaan eri tavoin kirjoittaessaan evankeliumia. Tapahtuneet asiat on sijoitettu eri kohtiin, eri järjestyksessä eri evankeliumeissa.

Pyhiinvaeltajille on tyypillistä mennä heti pääkohteeseensa. Näin Jeesuskin meni opetuslastensa kanssa temppeliin. Markus kertoo temppelin puhdistamisen tapahtuneen seuraavana päivänä, Matteuksen ja Luukkaan mukaan se tapahtui Jerusalemiin tulemisen päivänä.

Viikunapuun kiroaminen on erikoinen tapahtuma. Se on ainoa Jeesuksen suorittama ihmeteko Jerusalemin ympäristössä. Se tuhoaa omaisuutta. Jeesuksen toiminta näyttää järjettömältä ja tuhoavalta. Markus on ymmärtänyt kyseessä olevan Jeesuksen voimateon. Tutkijat ovat miettineet, että kyse voi alunperin olla Jeesuksen opetuspuheesta (Luuk. 13: 6 – 9), jonka Markusta edeltävät tradition kerääjät ovat muuttaneet kertomukseksi Jeesuksesta. Vertauskuvallisesti voidaan nähdä, että se kertoo Israelin kyvyttömyydestä vastaanottaa Jeesus ja Hänen sanomansa taivasten valtakunnasta. Varhaisessa kirkossa opetettiin, että puun kiroamisella Jeesus näytti opetuslapsilleen sen vallan, mikä Hänellä on. Näin opetuslapsia opetettiin ymmärtämään tulevia tapahtumia.

Kertomuksella on vanhatestamentillinen tausta kertomuksissa kasveista ja niiden hedelmistä (Jes. 1: 30; Hes. 17; Joel 1; Aamos 2: 9; Hoos. 9: 10, 15 – 16; Jer. 8: 13; Miika 7: 1; Job 18: 16). Jerusalemin temppelin puhdistamisella on myös vertauskuvallinen tarkoitus, mutta samalla sillä on vahva historiallinen tausta. Daavidin suvun Messias puhdistaa Jumalan huoneen. Laittamalla temppelin puhdistuksen viikunapuu -kertomuksen sisälle Markus on jälleen tehnyt evankeliuminsa luonteen mukaisen ”sämpyläkertomuksen”.

”Vielä ei ollut viikunoiden aika” on Markuksen selitys kertomukseen. Viikunat kypsyvät Palestiinassa aikaisintaan kesäkuussa. Kertomus on ”järjetön”, olisihan Jeesuksen pitänyt tietää, ettei puussa vielä voi olla hedelmiä. Evankeliumit kertoessaan tapahtumista usein katsovat tapahtumaa opetuslasten näkökannalta. Olisiko niin, että opetuslapset luulivat Jeesuksen etsivän hedelmiä, vaikka vielä ei ollutkaan niiden aika?

Temppelialueella pakanoiden esipihalla käytiin kauppaa. Siellä myytiin erilaisia uhrattavia asioita. Tuon ajan maailmassa oli eri maiden rahoja ja rahanvaihtajat vaihtoivat pyhiinvaeltajien tuomaa ulkomaan valuuttaa paikalliseksi ja päinvastoin. Toiminnassa sinällään ei ole mitään pahaa, mutta tekopaikka oli väärä. Kyyhkysenmyyjät on mainittu erikseen, nähtävästi heidän lukumääränsä takia. Kyyhkysiä uhrina käyttivät naiset, spitaaliset ja muut (Luuk. 2: 22 – 24; 3. Moos. 12: 6 – 8, 14: 8, 15: 14, 29). Varhainen kirkko tulkitessaan kyyhkysenmyyjiä, siis tulevien uhrien myyjiä, katsovat tämän

kohdan viittaavan myös omaan aikaansa. Kirkko on kieltänyt Pyhän Hengen myymisen. Jos papisto vaatii rahaa jostain mysteeristä (sakramentista), niin he toimivat kuin kyyhkysenmyyjät Jerusalemin temppelissä. Pyhää Henkeä tai Jumalan armoa ei voi ihminen myydä, me emme sitä ”omista”.

”Eikä antanut kenenkään kulkea tavaraa kantaen temppelialueen kautta” voi merkitä joko kauppatavaroiden kantamista tai yleensä temppelialueen käyttämistä oikotienä tavaroita kannettaessa. Idea on rauhoittaa temppelialue sen varsinaista tarkoitusta varten.

”Eikö ole kirjoitettu: ”Minun huoneeni on oleva kaikille kansoille rukouksen huone.” Lainausta on profeetta Jesajalta (Jes. 56: 7). ”Mutta te olette tehneet siitä rosvojen luolan.” on profeetta Jeremiaalta (Jer. 7: 11). Huone tarkoittaa Jerusalemin temppeliä. Apokryfinen Salomonin psalmit (17: 30) kertoo Daavidin suvun Mesiaasta, joka ottaa ikeensä alle kaikki kansat ja puhdistaa temppelin.

Nyt ylipapit ja lainopettajat miettivät, miten Jeesus raivattaisiin pois. Huomattavaa on, että fariseuksia ei tässä yhteydessä mainita. Jeesuksen poistaminen oli kuitenkin vaikea tehtävä, sillä Jeesus oli kansan suosiossa.

Seuraavana päivänä viikunapuu oli kuivettunut juuriaan myöten. Tämä oli enemmän, kuin Jeesus oli sanonut kirotaessaan puun, sillä Hän sanoi: ”Älköön kukaan enää ikinä syökö sinun hedelmääsi.” Lopputuloksena oli kuitenkin koko puun kuolema. Pietari on tässä taas opetuslasten puhemies, joka kiinnittää Jeesuksen huomion puun kuntoon.

Jeesuksen vastaus: ”Uskokaa Jumalaan” voidaan ymmärtää myös kysymyksenä ”uskotteko Jumalaan”. Jeesuksen voima tehdä jotakin perustui siihen yhteyteen, mikä Hänellä oli rukouksessa Jumalaan. Tämän yhteyden Hän halusi jakaa seuraajilleen.

Kristuksen syntymän juhlan aaton epistola

”Monet kerrat ja monin tavoin Jumala muinoin puhui isillemme profeettojen suulla, mutta näinä viimeisinä aikoina hän on puhunut meille Pojassaan, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi ja jonka välityksellä hän myös on luonut maailmat. Poika on Jumalan sädehtivä kirkkaus, hänen olemuksensa kuva, ja hän ylläpitää kaikkea olemassa olevaa sanansa voimalla. Toimitettuaan puhdistuksen synneistä hän on asettunut korkeuksissa istuimelleen Majesteetin oikealle puolelle. Näin hänestä on tullut enkeleitä suurempi, yhtä lailla kuin hänen saamansa nimi on enkelien nimiä ylhäisempi. Ei Jumala ole yhdellekään enkelille milloinkaan sanonut: - Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä

sinut synnytin. Ei myöskään näin: - Minä olen oleva hänen Isänsä, ja hän on oleva minun Poikani. Kun Jumala jälleen tuo Esikoisensa maailmaan, hän sanoo: - Kaikki Jumalan enkelit kumartakoot häntä. Enkeleistä hän sanoo näin: - Hän tekee enkelinsä tuuliksi, palvelijansa tulenliekeiksi. Mutta Pojastaan hän sanoo: - Jumala, sinun valtaistuimesi pysyy ajasta aikaan, ja sinun kuninkaanvaltikkasi on oikeudenmukaisuuden valtikka. Sinä rakastit oikeutta ja vihasit vääryyttä. Sen tähden Jumala, sinun Jumalasi, on voidellut sinut riemun öljyllä, sinut, ei kumppaneitasi. Ja myös näin: - Sinä, Herra, laskit alussa maan perustukset, sinun kättesi työtä ovat taivaat. Ne katoavat, mutta sinä pysyt. Ne kaikki kuluvat kuin vaate, sinä käärit ne kokoon kuin päällysviitan, ne vaihdetaan niin kuin vaate. Mutta sinä olet iäti sama, sinun vuotesi eivät lopu. (Hepr. 1: 1 – 12)

”Monet kerrat ja monin tavoin” ilmaisee, että Jumalan ilmoitus Vanhassa testamentissa koostuu pienistä osasista, jotka on annettu eri tavoin. ”Isillemme” tarkoittaa israelilaisten kantaisiä. Tekstimuoto ei edellytä, että vastaanottajat ovat nimenomaan juutalaisia, sillä esimerkiksi Paavali käytti samaa ilmaisumuotoa kirjoittaessaan entisille pakanoille (1. Kor. 10: 1), usko oli tehnyt israelilaisten esi-isistä myös entisten pakanoiden esi-isiä. Usko on tuonut heidät hengellisen Israelin kansainyhteisön jäseneksi (Gal. 3: 29). Jumala on puhunut profeettojen kautta.

Yleensä ilmaisu ”näinä viimeisinä aikoina” viittaa aikojen loppuun, mutta varhaisessa kirkossa se tarkoitti myös Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen jälkeistä aikaa. Hän puhuu ainoan Poikansa kautta. Tekstiyhteys antaa ymmärtää, että Kristus on Jumalan viimeinen sana maailmalle. Teksti myös korostaa Pojan osuutta maailman luomisessa. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että teksti ensin mainitsee olemisen perillisenä ja sitten osallisuuden luomiseen, vaikka asiallisesti ne ovat päinvastoin. Ensin luotiin maailma ja perilliseksi Hän tuli ”asettuessaan korkeuksissa istuimelleen”, siis kärsimyksensä jälkeen (Room 8: 17). Tekstissä on muoto: ”luonut maailmat”. Tämä edellyttää useamman maailman olemista. Uskontunnustuksessa sanotaan: ”kaiken näkyvän ja näkymättömän Luojaan”. Vielä yksi huomio: se sana, mitä luotiin, voidaan kääntää kahdella eri tavalla, joko maailmana tai aikakautena. Asiyhteys osoittaa, että tässä puhutaan maailmasta.

Osa tutkijoista on ehdottanut, että jakeet kolme ja neljä, ehkä myös jae kaksi, ovat muodostaneet jumalanpalvelusveisun, jota heprealaiskirjeen kirjoittaja on käyttänyt luodessaan tekstiään.

Pojasta todetaan Hän olevan ”Jumalan sädehtivä kirkkaus”. Tämä on todennäköisesti passiivinen olomuoto eli Poika heijastaa Isän kirkkautta. Hänellä on kuitenkin aktiivinen toiminta, kun ”hän ylläpitää kaikkea olemassa olevaa sanansa voimalla”, tämä todennäköisesti viittaa siihen, mihin Hän on luomisprosessissa ollut mukana.

Seuraavaksi siirrytään Kristuksen toimintaan pelastajana ”Toimitettuaan puhdistuksen synneistä” ja sen jälkeiseen aikaan ”hän on asettunut korkeuksissa istuimelleen Majesteetin oikealle puolelle. Näin toteutuu Psalmien kirjan ennustus (Ps. 110: 1).

Jae neljä on ymmärrettävä oikein. Siinä ajattelumalli on juutalainen. Sen mukaan nimi ilmaisee persoonan olemuksen. Nyt käytetty nimi on Poika. Tätä ei saa ymmärtää sillä tavoin, että Jumala olisi adoptoinut Pojan tämän kuoleman, ylösnousemuksen ja taivaaseenastumisen jälkeen! Nyt esille tulee Heprealaiskirjeen tarkoitus. Sen kirjoittaja vastustaa niitä, jotka uskoon tulon jälkeen aikovat luopua tästä uskosta, luopua Jeesuksen Kristuksen opetuksesta. Juutalaisessa ajattelussa enkelit toivat sanoman (vrt. Hepr. 2: 2). Nyt kirjoittaja haluaa osoittaa, että mitään sanomaa, joka kumoaa Jeesuksen opetuksen, voi pitää oikeana. Tämän osoittaa teksti: ”hänen saamansa nimi on enkelien nimiä ylhäisempi”. Vaikka joku väittäisi olevansa enkeli, niin jos hänen opetuksensa poikkeaa Kristuksen opetuksesta, niin se on väärää opetusta.

Teksti voi liittyä myös kysymykseen papistosta. Heprealaiskirje voi korostaa uuden liiton pappien yliveraisuutta verrattuna vanhan liiton papistoon. Juutalaisessa ajattelussa nähtiin, että enkelit taivaassa toteuttavat jumalanpalvelusta. Nyt kirjoittaja ehkä todistaa, että nyt taivaissa vaikuttaa Kristuksen pappeus.

Jeesuksen ylemmyyttä suhteessa enkeleihin perustellaan seitsemällä Vanhan testamentin tekstillä. ”Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin” (Ps. 2: 7) on todennäköisesti ollut alun perin Juudan kuninkaan kruunausteksteistä. Ajatus löytyy profeetta Samuelilta (2. Sam. 7: 14), jossa kuvataan Jumalan ja daavidillisen hallitsijan suhdetta isän ja pojan välisenä suhteenä. Noustessaan valtaan hänestä tuli siis Jumalan poika. Psalmin kaksi toisessa jakeessa mainitaan voideltu ja täksi voidelluksi ymmärrettiin jakeen seitsemän Poika. Näin juutalaisuudessa messiaan ymmärrettiin nousevan Daavidin suvusta. Heprealaiskirjeen kirjoittaja ymmärsi ”tämän päivän” tarkoittavan Kristuksen ylösnousemisen jälkeen sitä päivää, jolloin Kristus korotettiin istuimelleen.

Kolmas lainaus Vanhasta testamentista on yhdistelmä profeetta Moosekselta ja Psalmeista (5. Moos. 32: 43; Ps. 97: 7, Septuagintan mukaan): ”Kaikki Jumalan enkelit kumartakoot häntä.” Todennäköisesti ajankohta tälle kumartamiselle on Kristuksen korottaminen, ei Hänen syntymisensä maailmaan eikä Hänen toinen tulemisensa maailmaan.

Neljäs lainaus koskee enkelien tehtävää: ”Hän tekee enkelinsä tuuliksi, palvelijansa tulenliekeiksi.” Lainaus on Psalmeista (Ps. 104: 4, Septuaginta). Enkelin tehtävä voi muuttua, mutta Pojan tehtävä on ikuinen. Apokryfinen neljäs Esran kirja kertoo tästä muutoksesta (4. Esra: 8: 21 – 22).

”Jumala, sinun valtaistuimesi” voitaisiin ajatuksena ehkä kääntää: Jumala on sinun valtaistuimesi. Tämäkään käännös ei ole oikea. Lainaus on psalmeista (Ps. 45: 7 - 8). Keskeisenä tässä lainauksessa on se, että Jumalan valtaistuimella Poika on oleva myös ikuisesti.

Seuraava lainaus kuvaa Poikaa luojana, se on jälleen psalmeista (Ps. 102: 26 – 28; kts. myös Jes. 51: 6). Psalmi kuvaa siinä Jumalaa luojana, mutta Heprealaiskirjeen kirjoittaja tarkoittaa lainauksellaan Poikaa. Jumalan pysyvyys kuvaa nyt Pojan pysyvyyttä. Viimeinen lainaus ei kuulu tämänpäiväiseen tekstiimme.

Kristuksen syntymän juhlan aaton evankeliumi

”Siihen aikaan antoi keisari Augustus käskyn, että koko valtakunnassa oli toimitettava verollepano. Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Quiriniuksen ollessa Syyrian käskynhaltijana. Kaikki menivät kirjoittautumaan veroluetteloon, kukin omaan kaupunkiinsa. Niin myös Joosef lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista ja meni verollepanoa varten Juudeaan, Daavidin kaupunkiin Betlehemiin, sillä hän kuului Daavidin sukuun. Hän lähti sinne yhdessä kihlattunsa Marian kanssa, joka odotti lasta. Heidän siellä ollessaan tuli Marian synnyttämisen aika, ja hän synnytti pojan, esikoisensa. Hän kapaloi lapsen ja pani hänet seimeen, koska heille ei ollut tilaa majapaikassa. Sillä seudulla oli paimenia yöllä ulkona vartioimassa laumaansa. Yhtäkkiä heidän edessään seisoi Herran enkeli, ja Herran kirkkaus ympäröi heidät. Pelko valtasi paimenet, mutta enkeli sanoi heille: ”Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle. Tänään on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra. Tämä on merkinä teille: te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä.” Ja samalla hetkellä oli enkelin ympärillä suuri taivaallinen sotajoukko, joka ylisti Jumalaa sanoen: -Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa. Kun enkelit olivat menneet takaisin taivaaseen, paimenet sanoivat toisilleen: ”Nyt Betlehemiin! Siellä me näemme sen, mitä on tapahtunut, sen, minkä Herra meille ilmoitti.” He lähtivät kiireesti ja löysivät Marian ja Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä. Tämän nähdessään he kertoivat, mitä heille oli lapsesta sanottu. Kaikki, jotka kuulivat paimenten sanat, olivat ihmeissään. Mutta Maria kätki sydämeensä kaiken, mitä oli tapahtunut ja tutkisteli sitä. Paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa siitä, mitä olivat kuulleet ja nähneet. Kaikki oli juuri niin kuin heille oli sanottu.” (Luuk. 2: 1 – 20)

Tämä kertomus on esimerkki Luukkaan toiminnasta. Hän yhdistää Mariaa ja Joosefia koskevat kertomukset Nasaretiin ja esittää, että Jeesus syntyi Betlehemissä. Nämä tapahtumat hän liittää historiallisiin henkilöihin: keisari Augustukseen ja Syyrian käskynhaltijana toimineeseen Quiriniukseen. Teksti jakautuu kolmeen osaan: Jeesuksen syntymään, enkelien kertomukseen Jeesuksen merkityksestä sekä paimenten toimintaan, joka seurasi enkelien ilmestystä. Kertomuksen tärkein kohta on ilmoitus Jeesuksesta. Hän on Daavidin sukuun kuuluva Messias, joka tuo lopun ajan rauhan. Tämän ilmoituksen vastaanottavat alhaiset paimenet ja mietiskelevä Maria, joka antaa muodon rauhalle.

Tekstissä on historiallinen ongelma. Quirinius oli Syyrian käskynhaltijana vuosia 6 – 7 j.Kr, ei Herodes Suuren aikana, joka hallitsi 37 – 4 e.Kr. Augustuksen hallintoaikana ei tiedetä olleen koko valtakunnan väestönlaskentaa. Toisaalta tiedämme, että vuonna 6 Quirinius suoritti verotuksen uudistuksen Juudeassa. Lisäksi tiedämme, että paikoitellen Rooman valtakunnassa suoritettiin väestönlaskentoja verotuksen takia ja ne kestivät pitkiä aikoja. Lisäksi Quirinius on voinut olla Syyriassa aikaisemmin, vaikka siitä ei ole tietoa tai hän on vaikuttanut asiaan joltain muuta kautta.

Luukas kirjoitti evankeliuminsa liki seitsemänkymmentä vuotta näiden tapahtumien jälkeen. Hän on yhdistellyt tietämiään asioita ja hän on voinut tehdä myös historiaan liittyviä virheitä. Hänen mielenkiintonsa ei ollut suuntautunut historiaan, vaan siihen, miten lupaukset toteutuvat historiassa.

Keisari Augustuksen hallitusajasta alkaa pitkä rauhallinen kausi Rooman valtakunnassa, niin sanottu Pax Romana. Teksti rinnastaa Augustuksen rauhan ajan aloittajana Jeesukseen, Pelastajaan, joka tuo rauhan. Luukkaan kirjoittaessa evankeliumiaan Augustusta arvostettiin hänestä alkaneen rauhan takia.

Teksti korostaa, että Joosef kuului Daavidin sukuun, sen takia hänen piti mennä Daavidin kaupunkiin, Betlehemiin ilmoittautumaan veroluetteloon. ”Hän synnytti pojan, esikoisensa.” Teksti ei edellytä, että Maria olisi Jeesuksen syntymän jälkeen synnyttänyt uusia lapsia. Kyseessä on tekninen tapa ilmoittaa, että Jumalalla oli täysi oikeus lapseen, sillä tämä oli esikoinen (vrt. 4. Moos. 3: 11 – 13). Jeesuksen kapaloiminen on sama asia, minkä Viisauden kirja (Viis. 7: 4) mainitsee tehdyn Jeesuksen esi-isälle, kuningas Salomonille.

Paimenten oleminen yöllä ulkona ei kerro mitään vuodenajasta. Enkelin ilmestyminen paimenille heijastaa sitä, mitä tapahtui Daavidille (1. Sam. 16: 1 – 12). Paimenet olivat sen ajan yhteiskunnan alempiarvoisia. Samalla kannattaa muistaa, että myös patriarkka Jaakob, Mooses ja Daavid olivat

paimenia. Profeetta Samuel meni Betlehemiin Iisain luo voitelemaan Israelin uuden kuninkaan. Hän valmistautui voitelemaan jonkun Iisain vanhemmista pojista kuninkaaksi. Herran valinta ei kuitenkaan osunut kehenkään heistä, vaan kuninkaaksi voideltiin silloin paimenena toiminut Daavid. Nyt enkeli ilmestyy paimenille Betlehemin seudulla.

Enkelit tuovat sanoman ilosta. ”Tänään” osoittaa, että Jumalan pelastava toiminta ei tapahdu jossain kaukaisessa tulevaisuudessa, vaan toimii jo tässä ajassa. Jeesusta kuvataan tässä kolmella kristilliseen uskoon perustuvalla merkillä. Vapahtaja on syntynyt. Vapahtaja on siis Kristus, Herra. Vapahtaja ei siis ole rauhantuojana tunnettu Rooman keisari Augustus. Vapautus tarkoittaa pelastusta synnistä ja mahdollisuutta olla Jumalan yhteydessä. Kristuksessa toteutuu myös Jumalan läsnäolo syntisten kanssa. Sanaan Herra liittyy tässä asia, mikä tekee siitä isomman asian, kuin me tavallisesti tästä sanasta ajattelemme. Kreikan sana Kyrios (Herra) käytetään Vanhan testamentin varhaisessa kreikankielisessä käännöksessä (Septuaginta), kun Jumalaa kuvaava nelikirjaiminen sana (hepr. ”yhwh”) kirjoitettiin kreikaksi. Teksti siis kertoo Jumalan syntymisestä ihmiseksi.

Jeesuksessa Jumala tuo lopun ajan rauhan mahdollisuuden ihmisille. Tämä rauha ei tule aseiden avulla vaan Jeesuksen ratsastaessa Jerusalemiin omiin kärsimyksiinsä (vrt. rauha Luuk. 19: 38). Jeesuksen syntymä ihmiseksi on Jumalan armon osoitus ihmisille. Se merkitsee rauhaa taivaassa, sillä vihamielinen ihminen on yhdistynyt Jumalan kanssa. Se merkitsee rauhaa maan päällä, sillä Jeesus itse on rauha (vrt. Luuk. 24: 36).

Paimenet enkelien innoittamina lähtevät Betlehemiin. He löytävät enkelin ilmoituksen mukaisesti lapsen, joka makasi seimessä. Paimenet kertoivat ilmestyksestään läsnäolijoille. ”Maria kätki sydämeensä kaiken, mitä oli tapahtunut, ja tutkisteli sitä.” Hän ei heti ymmärtänyt kaikkea tapahtunutta ja kerrottua. Sama tapahtuneen ”kätkeminen” Marian sydämeen toistuu myöhemmin Jeesuksen ollessa kaksitoistavuotiaana temppelissä (Luuk. 2: 51). Teksti osoittaa, että Marian ymmärrus ja usko kasvaa vähitellen. Hän on meille malli, miten voimme kasvaa uskossamme. Betlehem sana merkitsee suomennettuna ”leivän taloa”. Ortodoksisessa käsityksessä Kristus on elämän leipä. Paimenet löysivät taivaallisen leivän.